

ORTADOĞU GÜNDEMİ

24-30 Ekim 2022

2022

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Suriye resmî haber ajansı SANA'nın aktardığına göre Yerel Yönetim Bakanı Hüseyin Mahluf ve Dünya Gıda Programının (WFP) Suriye Temsilcisi Kenneth Crossley ve beraberindeki heyet, iki taraf arasındaki iş birliğini geliştirmenin yollarını tartıştı. Mahluf, Maarat el-Numan şehri de dâhil olmak üzere çeşitli bölgelerde evlerine geri dönen yerinden edilmiş kişilere hızlı bir şekilde yanıt verilmesinin yanı sıra temel hizmet projelerinin erken kurtarılması ve restorasyonu için WFP desteğinden yararlanma olasılığını vurguladı.¹

Kâr amacı gütmeyen Politik ve Ekonomik Ağlar Gözlemevi ve sivil toplum kuruluşu Suriye Hukuki Kalkınma Programı tarafından 2019 ve 2020'de BM'nin Suriye'deki en büyük 100 tedarikçisini analiz eden bir raporda, bu iki yılda alınan sözleşmelerin neredeyse yarısının insan hakları ihlallerine karışmış veya bunlardan çıkar sağlamış olabilen tedarikçilerle olduğu sonucuna varıldı. Suriye'nin Şam kentindeki BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi, rapor hakkında hemen yorum yapmadı.²

Lübnanlı bir yetkili, Lübnan Devlet Başkanı Mişel Avn ve Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın ülkelerinin ortak deniz sınırlarını belirlemeyi görüştiklerini söyledi. Lübnanlı yetkili görüşmelerden sonra verdiği demeçte Avn, Esad'a Lübnan'ın Suriye ile kuzey deniz sınırını çizmek için müzakerelere başlamaya istekli olduğunu söyledi. Suriye'nin geçen yıl bir Rus enerji şirketine Lübnan'ın iddia ettiği bir bölgede deniz araştırmalarına başlaması için lisans vermesinden sonra ortak deniz sınırları konusunda bir anlaşmazlık ortaya çıkmıştı.³

Suriye Savunma Bakanlığı İsrail'in 24 Ekim Pazartesi günü Suriye'nin başkenti Şam çevresini vurduğunu ve bir askerin yaralandığını söyledi. Bakanlıktan yapılan açıklamada, "İsraili düşman, işgal altındaki Filistin topraklarının kuzeyinden Şam yakınlarındaki yerleri hedef alan hava saldırıları düzenledi." Suriye İnsan Hakları Gözlemevi, İsrail saldırılarının Şam kırsalındaki Dimas bölgesinde İran destekli grupların ve Suriye Ordusunun faaliyet gösterdiği bölgeleri hedef aldığını söyledi.⁴

• Suriye Rejimi

Dışişleri ve Gurbetçiler Bakanı Faysal Mikdad, İranlı mevkidaşı Hüseyin Emir Abdullahiyan ile karşılıklı çıkarlara ilişkin en son bölgesel ve uluslararası gelişmeleri görüştü. İki bakan, iç işlerine dış müdahale girişimlerine karşı koymanın önemini vurgulayarak, her iki ülke arasındaki yüksek düzeyde iş birliğine vurgu yaptı. Mikdad, Suriye'nin İran'ın egemenliğini

1 <https://syrianobserver.com/news/79654/syria-wfp-to-boost-cooperation.html>

2 <https://www.arabnews.com/node/2188606/middle-east>

3 <https://www.arabnews.com/node/2185936/middle-east>

4 <https://www.arabnews.com/node/2187071/middle-east>

baltalamayı ve ülkedeki güvenlik ve istikrarı tehdit etmeyi amaçlayan Batı ve İsrail kompolarına karşı İran ve İran halkını desteklemeye devam edeceğini söyledi.⁵

Dışişleri ve Gurbetçiler Bakanlığı BM Günü münasebetiyle yaptığı açıklamada, Suriye'nin BM tüzüğüne saygılı ve işgal altındaki Arap topraklarında işlenen İsrail varlığı suçlarına son veren yeni dünya düzeni kurulması çağrısını yinelediğini söyledi. Bakanlık, Batılı ülkelerin BM Şartı ilkelerine sadakatsizliklerinin, saldırganlık, sömürgecilik ve çifte standart politikalarının yanı sıra gelişmekte olan ülkelerin zenginliklerini yağmalamalarının onları doğal rollerinden uzaklaştırdığını da sözlerine ekledi.⁶

Rejim güçleri, İdlib kırsalındaki Kansafra ve el-Bara kasabaları ile Halep'in batı kırsalındaki Kafr Nuran cephesini ağır top mermileriyle bombaladı. Henüz can kaybı bildirilmedi. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nin (SOHR) aktardığı habere göre, "el-Feth el-Mubin" operasyon odası grupları, batı Halep kırsalındaki Urm Al-Soghra köyünde rejim mevzilerini hedef alarak ağır topçu mermileri ateşledi. Herhangi bir can kaybı bildirilmedi.⁷

• Fırat'ın Doğusu

22 Ekim Cumartesi günü Deyrizor vilayetinin doğusunda duyulan patlamaların sebebi ABD liderliğindeki Küresel Koalisyon tarafından ortaya çıkarıldı. Birleşik Ortak Görev Gücü-Doğal Kararlılık Harekâtı (CJTF-OIR) sosyal medya hesabında, "Bu gece Deyrizor yakınlarında, ABD Koalisyon güçleri yüksek hareketli topçu roket sistemi operasyonel provası yaptı" açıklamasında bulundu. Operasyonun "mürettebatın yeterliliğini ve hazır olmasını sağlamak için" başlatıldığını da sözlerine ekledi. Patlamaların ardından üstten Fırat'ın batısında Suriye hükûmetinin kontrolündeki bölgelere doğru en az 8 füze fırlatıldı.⁸

IŞİD, Suriye'nin kuzeydoğusunda Kürt liderliğindeki Suriye Demokratik Güçlerinin (SDG) kontrolü altındaki bölgelerdeki faaliyetlerini yakın zamanda yeniledi. 14 Ekim'de Haseke vilayetine bağlı Tal Alo köyünde Arap Şammar tarafından oluşturulan El Sanadid Kuvvetleri (Cesur Güçler) lideri Bandar Hamidi el-Hadi'yi hedef alan operasyonu IŞİD üstlendi.⁹

Millî ordu grupları, kuzey Rakka kırsalındaki Ayn İsa kasabasının doğusundaki Sayda köyü civarında SDG mevzilerini ağır makineli tüfeklerle hedef aldı. Bu bombardıman, TSK unsurlarının Rakka'nın kuzeyindeki Ayn İsa kırsalındaki mevzileri topçu atışlarıyla vurduğu aynı zamana denk geldi.¹⁰

5 <https://syrianobserver.com/news/79702/mekdad-syria-supports-iran-in-face-of-western-and-israeli-plots.html>

6 <https://syrianobserver.com/news/79721/syria-reiterates-calls-for-new-world-order-that-respects-un-charter.html>

7 <https://www.syriahr.com/en/273209/>

8 <https://syrianobserver.com/news/79663/u-s-led-coalition-reveals-truth-of-blasts-in-base-in-ne-syria.html>

9 <https://www.al-monitor.com/originals/2022/10/islamic-state-regains-momentum-syrias-kurdish-areas>

10 <https://www.syriahr.com/en/273264/>

• Güney Suriye

Suriye resmî haber ajansı SANA'nın aktardığına göre Cumhurbaşkanı Beşar Esad Güney Merkez Bölge Gaz Santrali'ni ziyaret etti ve fabrikaya yakın zamanda kurulan turbo kompresörlerin çalıştırılmasının ilk aşamasının başlatılmasını işçiler ve teknisyenlerle paylaştı. Esad, 2009 yılında Güney Merkez Bölgesi Gaz Santrali'nin açılışını yaptı ancak santral Suriye'deki savaş yıllarında teröristler tarafından saldırıya uğradı ve sabote edildi.¹¹

Suriye'nin güneyindeki Suriye ve Rus güçlerinin yoğun mevcudiyetine rağmen, IŞİD'e bağlı militanların bölgede aktif olduğu görülüyordu. Geçen hafta, bir kısmı Suriye hükûmetine bağlı yerel savaşçılar, güneydeki Dera'daki bir kasabada IŞİD mensuplarına ait çok sayıda saklanma yerini hedef alan bir operasyon düzenlemişti. Yerel haberlere göre, baskın sırasında en az 6 IŞİD üyesi öldürüldü ve IŞİD operasyon merkezi olarak kullanılan 3 ev yıkıldı.¹²

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığının açıklamasına göre, el-Bab ilçesinde terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyonlarda 4'ü sözde yönetici 9 teröristin yakalandığı bildirildi. Sevk edildikleri yerel mahkemece tutuklanan teröristlerin yakın zamanda El Bab ve Türkiye'ye yönelik eylem arayışı içinde oldukları belirlendi.¹³

Üst düzey bir Türk güvenlik kaynağına göre, Türkiye ve NATO müttefikleri tarafından terörist grup olarak tanımlanan Heyet Tahrir el-Şam (HTŞ), güçlerinin çoğunu Afrin'den çekti. Kaynak, "Savaşçıların büyük bir kısmıyla birlikte çoktan yola çıktıkları için yakında tamamen çıkacaklar" dedi. HTŞ ve Üçüncü Birlik geçen hafta esirleri değiş tokuş ederek savaşa fiilen son verdi.¹⁴

Millî Savunma Bakanlığı (MSB) 28 Ekim Cuma günü Fırat Kalkanı ve Barış Pınarı operasyon bölgelerinde taciz ateşi açan 13 PKK'lı teröristin etkisiz hâle getirildiğini duyurdu.¹⁵

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Parlamentosu 27 Ekim'de düzenlenen oturumda yeni kabine için oy kullandı.¹⁶ Yeni kabinenin 253 milletvekilinin lehte oyu ile kabul edildiği belirtildi.¹⁷ Sudani tarafından oluşturulan

11 <https://syrianobserver.com/news/79768/assad-launches-turbo-compressors-of-south-central-region-gas-plant.html>

12 <https://www.voanews.com/a/islamic-state-group-still-active-in-southern-syria-observers-say-/6804095.html>

13 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyenin-kuzeyindeki-el-babda-4u-sozde-yoneticisi-9-deasli-terorist-yakalandi/2718676>

14 <https://www.middleeasteye.net/news/syria-turkey-reorganise-rebel-groups-hts-withdraws-afrin>

15 <https://www.sondakika.com/haber/haber-msb-suriye-nin-kuzeyinde-13-terorist-etkisiz-hale-15392070/>

16 <https://www.arabnews.com/node/2189256/middle-east>

17 <https://www.aljazeera.com/news/2022/10/27/iraq-lawmakers-approve-govt-of-prime-minister-designate-sudani>

kabinedeki 23 bakanlıktan sunulan 21'i parlamentoda güvenoyu aldı. İmar ve İskan Bakanı ile Çevre Bakanı için ise Kürt partiler arasındaki anlaşmazlıklar nedeniyle güven oylaması yapılamadı. Irak Savunma Bakanlığına Türkmen kökenli Sabit Abbasi'nin seçilmesi dikkat çekerken, yeni bakanların parlamentoda yemin ederek görevlerine başladığı belirtildi.¹⁸ Irak Başbakanlık Basın Ofisinden yapılan yazılı açıklamaya göre Sudani, selefi Mustafa el-Kazimi'den başkent Bağdat'taki Hükûmet Sarayı'nda düzenlenen resmî törenle görevi devraldı.¹⁹ Planlama bakanı ve petrol bakanının da başbakan yardımcısı olarak görev yapacağı belirtildi.²⁰

28 Ekim'de yeni kabinenin ilk olağan toplantısı gerçekleştirildi. Toplantıda, yeni hükûmete verilen sorumluluğun bilincinde olduğu ve parti farklı gözetmeksizin herkesin hükûmet kararlarında sorumluluk sahibi olacağı vurgulandı.²¹

Irak'ın yeni Başbakanı Muhammed Şiya el-Sudani, İran'ın Bağdat Büyükelçisi Muhammed Kazım el-Sadık ile bir araya geldi. Büyükelçinin yeni başbakanı tebrik ettiği belirtilirken görüşmede ikili ilişkilerin ele alındığı ve Sudani'nin Şiraz'ı hedef alan saldırıyı kınayarak Irak'ın, İran'a olan desteğini yinelediği basına yansdı.²² 29 Ekim'de de ABD'nin Irak Büyükelçisi Alina L. Romanowski'yi kabul eden Sudani, ABD Büyükelçisi Romanowski'nin tebrikini kabul ederek ABD heyetiyle iki dost halkın çıkarları bağlamında ikili ilişkilerin geliştirilmesini ele aldı.²³

Irak Cumhurbaşkanı Abdullatif Reşid, sosyal medyadan yaptığı açıklamada Başbakan Sudani ile bir araya geldiklerini belirtti. Başbakanlık Basın Ofisinden yapılan açıklamada ise görüşmede siyasete, ekonomiye ve güvenliğe dair gelişmelerin ele alındığı bildirildi. Görüşmede ayrıca, tüm devlet kurumlarının, reformları gerçekleştirme yönünde ortak çaba sarf etmesinin gerekliliğine değinildiği vurgulandı.²⁴

• Güvenlik

Güvenlik kaynaklarından edinilen bilgiye göre, Bağdat'ın doğusundaki Bunuk bölgesinde gaz yüklü bir tanker teknik arıza nedeniyle patladı. Bağdat Operasyonlar Komutanı General Ahmet Selim, olay yerinde gazetecilere yaptığı açıklamada, patlamada 9 kişinin öldüğünü, 13 kişinin de yaralandığını ifade etti.²⁵

18 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-yeni-hukümet-meclisten-guvenoyu-aldi/2722774>

19 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-basbakan-sudani-resmen-gorevine-basladi/2723548>

20 <https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-security-and-humanitarian-monitor-october-20-27-2022>

21 <https://gds.gov.iq/prime-minister-al-sudani-chairs-first-meeting-of-new-cabinet/>

22 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Sudani-meets-with-Iranian-ambassador-to-Iraq>

23 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/PM-Al-Sudani-US-Ambassador-discuss-ways-to-develop-relations-between-Baghdad-and-Washington>

24 <https://www.tebaajansi.com/irak/cumhurbaskani-resid-ile-basbakan-sudani-gorustu-h300359.html>

25 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bagdat-ta-gaz-tankeri-patladi-9-kisi-oldu/2724514#>

Ninova'ya bağlı Sincar ilçesinde Türkiye'ye ait insansız hava aracı (İHA) ile düzenlenen operasyon sonucunda terör örgütü PKK'ya bağlı iki teröristin öldürüldüğü, üçünün ise yaralandığı belirtildi.²⁶

Bağdat'ta, Ekim protestocularının gösteri düzenlemesi ihtimaline karşı bazı köprü ve ana yollar trafiğe kapatıldı. Ekim protestocularının gösteri düzenlemesinin beklendiği, buna karşılık güvenlik güçlerinin 25 Ekim'de Cumhuriyet Köprüsü'nü kapatarak Tahrir Meydanı bağlantısını kestiği bildirildi.²⁷

Sadr Hareketi lideri Mukteda es-Sadr, Hanana'da gösteri yapılacağına ilişkin haberleri yalanladı. Sadr'ın ofisinden yapılan açıklamada Necef'e bağlı Hanana'da gösteri yapmayı planlayanlar uyarılarak, Sadr taraftarlarının böyle bir teşebbüsün içerisinde olmadığı belirtildi. Gösterilerin yönlendirmelerle değil ancak Sadr'ın rızası ile yapılabileceği belirtilirken asılsız haberlerin de kınandığı açıklandı.²⁸

Irak Savunma Bakanlığı, Irak-İran Savaşı'ndan kalan 1459 askere ait kalıntının Basra'da gömüldüğünü açıkladı. Kalıntıların, kimliksiz askerlerin cesetlerine ait olduğu belirtildi.²⁹

• Ekonomi

Kanun Devleti Koalisyonu Üyesi Rafid Abdulkadir, Başbakan Sudani'ye yıllık bütçe tasarısını hazırlamak ve engellerle yüzleşmek için acil adımlar atması talebinde bulduklarını belirtti. Başbakanın yıllık bütçe tasarısını bir an önce meclise göndermesi gerektiğini belirten Abdulkadir, bu konuda siyasi unsurların iş birliği yapmasının önemli olduğunu vurguladı.³⁰

İran Gümrük İdaresi tarafından açıklanan verilere göre Irak'ın, İran'ın ithalatçıları arasında Çin'den sonra ikinci sırada yer aldığı belirtildi. Irak'ın, İran'dan yaptığı ithalat miktarının ise 4 milyar 29 milyon dolar değerinde olduğu görüldü.³¹

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Sağlık Bakanlığı Sözcüsü Seyf Bedir yaptığı açıklamada, kanser teşhisi konulan hasta sayısının 30 bini aştığını belirtti. Kanser küresel bir sorun olduğunu ve giderek arttığını belirten Bedir, Irak'ta yıllık ortalama her 100 bin kişiden 80'inin kanser hastalığına yakalandığını açıkladı.³²

26 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/A-drone-targets-PKK-positions-in-Sinjar-Source>

27 <https://www.basnews.com/tr/babat/779936>

28 <https://ina.iq/turkmen/35757-sadrdan-hanana-yaknnda-gosterilere-ilikin-acklama.html>

29 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraq-buries-1-459-unidentified-victims-of-the-Iraqi-Iranian-war>

30 <https://www.tebaajansi.com/irak/sudani-ye-butce-tasarisini-hazirlama-talebi-h300384.html>

31 <https://shafaq.com/en/Economy/Iraq-is-the-world-s-second-top-importer-of-Iranian-goods-8>

32 <https://www.basnews.com/tr/babat/780840>

Türk Hava Yolları (THY) daha önce askerî üs olarak kullanılan Kerkük Havalimanı'na, İstanbul'dan ilk doğrudan uçuşunu gerçekleştirdi. Uçuş dolayısıyla yapılan etkinlikte THY Genel Müdürü Bilal Ekşi, Kerkük Valisi Rakan Said, Türkiye Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Irak Türkmenleri yetkilileri, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu Türkiye-İrak İş Konseyi Başkanı Halit Acar ve Kerkük'teki Türkmen iş insanları da hazır bulundu.³³

Ninova'da IŞİD'in tahrip ettiği tarihi yapılar üzerinde çalışmalar yapan arkeologlar Mashki Kapısı'nı restore etmek için sürdürdükleri çalışmalar esnasında 2700 yıllık oymaları keşfetti. Savaş kesitleri ve bitki görsellerinin kazındığı oymaların Asur İmparatorluğu dönemine ait olduğu belirtildi.³⁴

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) ve Birleşik Irak Türkmenleri Listesi Başkanı Hasan Turan, Irak'ın yeni Başbakanı Muhammed Şiya el-Sudani'nin kabinesinin güvenoyu alması dolayısıyla sosyal medya hesabından tebrik mesajı yayımladı. Turan yayımladığı mesajda, "Türkmen milleti adına el-Sudani'nin kabinesi parlamento tarafından güvenoyunun alması dolayısıyla tebrik ediyoruz. Yeni seçilen bakanların tek amaçları Irak halkının istekleri doğrultusundan çalışmaları olacağını temenni ediyoruz. Türkmenler olarak, bakanlar kurulunda, bağımsız heyetlerde ve bakanlıklarda temsil edilmeleri beklenmektedir" ifadeleri yer aldı.³⁵

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili ve Irak Parlamentosu Türkmen Kitleleri Başkanı Erşat Salihi, Irak Parlamentosunda yapılan oturumda Irak Başbakanı Muhammed Şiya Sudani'nin sunduğu yeni hükûmet programı parlamento tarafından güvenoyunun almasıyla ilgili sosyal medya hesabından açıklamada bulundu. Salihi, yeni bakanlar kurulunda Irak Savunma Bakanlığına Telaferli Türkmen Sabit Abbasi'nin seçildiğini belirtti. Salihi, Kerkük ile ilgili alınacak her türlü kararda Türkmenlerin onayının alınması gerekeceğini vurgulayarak bu konu için gerekli çabaları sarf edeceklerini aktardı. Salihi ayrıca, "İki hafta sonra yapılacak meclis oturumunda muhakkak Türkmenler için bir bakanlık daha alacağız" ifadesini kullandı.³⁶

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Türkiye Cumhuriyeti'nin 99. kuruluş yıl dönümü münasebetiyle Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a tebrik mesajı gönderdi.³⁷

33 <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turk-hava-yollari-istanbul-kerkuk-direkt-ucuslarina-basladi-/2722193>

34 <https://www.theguardian.com/science/2022/oct/26/archaeologists-uneearth-2700-year-old-rock-carvings-in-iraq>

35 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=651756613184651&set=a.456698766023771>

36 <https://www.tebaajansi.com/irak/salihi-turkmenler-icin-bir-bakanlik-daha-alacagiz-h300294.html>

37 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=652790039747975&set=a.456698766023771>

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakan ve ITC Siyasi Büro Üyesi Aydın Maruf, IKBY Dışişleri İlişkiler Sorumlusu Sefin Dizayi ile görüştü. Görüşmede, bölgedeki son siyasi durum ve Türkmenleri ilgilendiren konuların ele alındığı açıklandı.³⁸

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Telafer İlçe Başkanı Cengiz Kasap, Türkmen Muharipler Derneği Başkanı Tümgeneral Yaşar Vendavi başkanlığında bir heyeti kabul etti. Kabulde, Türkmen siyasi gelişmeler hakkında fikir alışverişinde bulunuldu. Görüşmede ayrıca, Türkmen Muharipler Derneğinin Telafer'de şube açması için gerekli altyapı hazırlıkları hakkında konuşuldu.³⁹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Diyala İl Başkanı Usame Nazım Dede, Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliği Diyala Temsilciliği başkanlığından bir heyeti kabul etti. Görüşmede, biyometrik seçmen kartının yenilenmesi ve planlanan erken seçimin hakkında bazı konular ele alındı.⁴⁰

• Güvenlik

Kerkük Polis Müdürlüğü Sözcüsü Yarbay Amir Şivani yaptığı açıklamada, Kerkük'ün Musalla Mahallesi'nde patlama meydana geldiğini söyledi. Patlamaya ilişkin yapılan açıklamada, Kerkük'ün merkezinde yer alan Musalla Mahallesi'nde bir arabaya yerleştirilen bombanın patlaması sonucu aralarında çocukların da olduğu toplam 7 kişinin yaralandığı açıklandı.⁴¹

Irak Silahlı Kuvvetler Genel Komutanlığı Sözcüsü Tümgeneral Yahya Resul, Kerkük'ün güneyin kırsalında varlık gösteren terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlediklerini bildirdi. Düzenlenen operasyona ilişkin açıklamada bulunan Resul, bölgeden edinilen istihbari bilgileri değerlendirerek IŞİD'in sözde Kerkük vilayeti lideri Ebu Hamza el-Muteveyti'nin yakalandığını açıkladı.⁴²

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan başkanlığında bir heyet, Türkiye Cumhuriyeti'nin 99. kuruluş yıl dönümü münasebetiyle Türkiye'nin Bağdat Büyükelçiliği tarafından düzenlenen kutlama törenine katıldı.⁴³

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan başkanlığında bir heyet, Irak Parlamentosu Dış İlişkilerden Sorumlu Başkan Danışmanı Nurettin Kaplan'ın kardeşinin vefatı dolayısıyla Telafer'de düzenlenen taziye merasimine katıldı.⁴⁴

38 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=5457759117605423&set=pcb.5457759514272050>

39 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=131712532986945&set=pcb.131713926320139>

40 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=589683719621252&set=a.394776282445331>

41 <https://www.dijlah.tv/index.php?page=article&id=319416>

42 <https://shafaq.com/ar/امن-كركوك-بو-حمزة-في-قبضة-ال-من-العراقي-صور>

43 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=653153733044939&set=pcb.653154869711492>

44 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=654515372908775&set=pcb.654516189575360>

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili ve Irak Parlamentosu Türkmen Kitleleri Başkanı Erşat Salihî, Irak Parlamentosu Dış İlişkilerden Sorumlu Başkan Danışmanı Nurettin Kaplan'ın kardeşinin vefatı dolayısıyla Telafer'de düzenlenen taziye merasimine katıldı.⁴⁵

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) Yönetim Kurulu üyesi Ali Avni tarafından partinin 14. olağan kongresinin 3 Kasım'da gerçekleştirileceği açıklandı. Kongre öncesi son yönetim kurulu toplantısının ise KDP lideri Mesut Barzani ile Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başkanı Neçirvan Barzani'nin başkanlığında gerçekleştirildiği kaydedildi. Söz konusu toplantıda, hazırlık komitesinin kongreye ilişkin rapor sunduğu ve kongre hazırlıkları kapsamında IKBY ile Irak genelindeki il ve ilçe teşkilatlarında kongreye katılan 500 delegenin seçiminin yapıldığı aktarıldı. Ayrıca 3 Kasım'da yapılacak olan kongreye toplamda 900 delegenin katılacağı ifade edildi.⁴⁶

Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) heyetinin 26 ve 27 Ekim tarihinde yaptığı görüşmelerde, Kürdistan İslami Birlik Partisi (Yekgirtu), Kürdistan Adalet Cemaati (Komal), Goran (Değişim) Hareketi, Kürdistan Sosyal Demokrat Partisi ve Kürdistan Komünist Partisi ile bir araya geldiği belirtildi.⁴⁷ İlgili görüşmelerde KYB heyetinin hem IKBY Başbakan Yardımcısı Kubat Talabani'ye hem de KYB'li bakanlara yeterli yetki verilmediğini ve işlemlerin sürekli engellendiği mesajını siyasi partilere aktardıkları kaydedildi. Buna karşın KYB heyetinin ziyaret ettiği siyasi partilerin ise "Biz KYB ile KDP arasındaki gerilim ve rekabetin bir parçası olmak istemiyoruz" yanıtı verdikleri belirtildi.⁴⁸ Öte yandan Erbil'de 7 Ekim'de KYB'li yüksek güvenlik yetkisinin suikasta uğraması ve suikastın ardından bir hafta geçmeden IKBY Güvenlik Konseyi tarafından KYB'ye bağlı Terör ile Mücadele Biriminin 14 üyesinin yakalanması KDP ile KYB arasında gerilime neden olmuştu. KYB'nin başlattığı görüşme sürecinin ise bu sebeplerden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

IKBY başkanlığı yaptığı açıklamada, IKBY Başkanı Neçirvan Barzani ile Irak Başbakanı Muhammed Şiya Sudani'nin telefon görüşmesi gerçekleştirdiği bildirdi. Görüşmede, Erbil ve Bağdat yönetimleri arasındaki sorunların çözümüne dayalı iş birliği ele alınırken sorunların, anayasa temelinde çözümüne vurgu yapıldığı belirtildi. Ayrıca Başkan Barzani'nin yeni görevinden dolayı Sudani'yi tebrik ettiği görüşmede, Sudani'nin kabinesinin başarısına verdiği desteği dile getirdiği kaydedildi.⁴⁹

45 <https://www.facebook.com/photo?fbid=680422676773005&set=pcb.680426616772611>

46 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/241020223>

47 <https://esta.krd/202090/>

48 <https://nrttv.com/detail/17274>

49 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/83230-Neçirvan-Barzani-ve-Sudani,-Erbil-ile-Bağdat-arasındaki-sorunların-çözümünü-görüştü>

KYB yönetimi tarafından KYB'ye bağlı İstihbarat Kurumu (Zenyari) Başkanı Eji Emin'in partiden ihraç edilmesine karar verildiği aktarıılırken bu kararın Başkan Bafel Talabani tarafından onaylandığı bildirildi. KYB Disiplin Kurulu tarafından yapılan açıklamada, Eji Emin olarak bilinen Salman Emin Nadir'in "parti disiplinine uymadığı" gerekçesiyle ihraç edildiği ve parti iç tüzüğü'nün 8, 9, 11 ve 12. maddelerine göre partiden uzaklaştırıldığı belirtildi.⁵⁰

Drawmedia sitesinin yayımladığı haberde, İngiltere'de bulunan eski KYB Eş Başkanı Lahur Cengi'nin IKBY'ye döndükten sonra yeni bir siyasi cephe kuracağı belirtildi. Parti yerine siyasi bir cephe kuracağı vurgulanan Cengi'nin IKBY ile Irak seçimlerine bağımsız bir cephe olarak katılacağı aktarıldı.⁵¹

• Güvenlik

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, Uluslararası Koalisyon'un Irak ve Suriye Güçleri Genel Komutan Yardımcısı Tuğgeneral Karl Harris'i kabul etti. Görüşmede, Peşmerge Bakanlığında devam eden reform süreci ve peşmerge güçlerinin birleştirilmesi adımlarının yanı sıra Peşmerge'yle Irak Ordusu arasında güvenlik alanındaki iş birliği konuları ele alındı. Ayrıca bölgedeki son gelişmelerle ilgili değerlendirmelerin yapıldığı görüşmede, Irak'taki yönetimde ortaklık, uzlaşa ve denge prensipleri temelinde hükûmeti kurma çabalarıyla ilgili fikir alışverişinde bulunulduğu kaydedildi.⁵²

IKBY Güvenlik Konseyi tarafından yapılan açıklamada Erbil'de, halkı ölümle tehdit etme, güvenlik kurumlarının adını kullanarak işkence yapma, sahte para kullanma ve haraç toplama suçu gibi farklı kategorilerde suç işleyen 28 kişilik bir grubun yakalandığı belirtildi. Açıklamanın devamında grup üyelerinin on dokuzunun IKBY'li, altısının Suriyeli, üçünün ise Bağdatlı olduğu belirtildi.⁵³

Duhok merkezli Kaçırılan Yezidileri Kurtarma Ofisi yaptığı açıklamada, terör örgütü IŞİD tarafından kaçırılan 6 Yezidinin kurtarıldığı belirtti. Ofisten yapılan açıklamada, kaçırılan kişilerin 15 ila 24 yaşları arasında olduğu aktarıldı.⁵⁴

• Ekonomi

Bağdat'taki Kark Mahkemesinin IKBY'nin uluslararası şirketlerle yaptığı 4 petrol ve doğal gaz sözleşmesini iptal ettiği aktarıldı. Bu bağlamda mahkemenin Dana Gas, Adax, Şamaran ve Gulf Keystone'un IKBY ile yaptığı sözleşmenin anayasaya aykırı olduğunu açıkladığı bildi-

50 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2310202223>

51 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=11329

52 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/83117-Basbakan-ile-Koalisyon-komutani-Pesmerge-nin-reform-surecini-gorustu>

53 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2410202213>

54 <https://www.shafaq.com/en/Kurdistan/Six-Yazidi-people-liberated-from-ISIS>

rildi. Açıklamanın Federal Mahkemenin IKBY'nin petrol ve doğal gaz yasasının iptal edilmesi kararının ardından geldiğine dikkat çekildi. Kark Mahkemesinde IKBY'nin tüm petrol sözleşmeleri hakkında şikâyetle bulunulmuştu. Öte yandan şirketlerin IKBY ile sözleşmelere devam etmesi durumunda kara listeye alınacağı kaydedildi.⁵⁵

25 Ekim Salı günü açıklamada bulunan İran-İKBY ilişkileri Genel Müdürü Abdullah Akreyi, İran'da meydana gelen gösteriler ve ülkenin iç durumunun kaosa sürüklenmesi nedeniyle İran'a giden İKBY vatandaşlarının sayısında azalma görüldüğünü ancak İran-İKBY arasındaki 3 sınır kapısında ticari ilişkilerin normal seyrinde devam ettiğini belirtti.⁵⁶

• Sağlık ve Sosyal Hayat

İKBY Sağlık Bakanlığı tarafından paylaşılan verilere göre, İKBY'de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs (Covid-19) vaka sayısı 466 bine yükselirken virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısının 7.469'da durduğu ve virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısının da 458 bin 439'a ulaştığı kaydedildi.⁵⁷

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Suudi Arabistan, ABD ile OPEC+ kararı bağlamında yaşadığı gerginlikle ilgili, 25 Ekim itibarıyla yaptığı açıklamada ABD'yi "krallığın büyük bir müttefiki" olarak nitelendirerek konunun üstesinden gelebileceğini ifade etti. Suudi Yatırım Bakanı Halid el Falih, Riyad'da düzenlenen bir Gelecek Yatırım Girişimi çerçevesinde "ABD ile köklü bağları olan müttefikliğimiz sayesinde yersiz olduğunu düşündüğüm bu son tartışmayı atlatacağız" şeklinde ifadelerde bulundu. El Falih'in bu açıklamaları, ABD'nin OPEC+ kararını siyasi olarak nitelemesinin ardından başta Suudi Arabistan olmak üzere diğer Körfez ülkelerinin de teyit ettiği, kararın yalnızca ekonomik saiklerle alındığı ve siyasi amaç gütmeyeceği söylemini güçlendirmiştir.⁵⁸

25 Ekim tarihinde, Suudi Arabistan Enerji Bakanı Prens Abdülaziz bin Selman'ın katılımıyla birlikte, "Gelecek Yatırım Girişimi" (Future Investment Initiative) adı altında Çöl Davosu'nun 2022 oturumları Riyad'da başlamıştır. Toplantıya ev sahipliği yapan Suudi Arabistan'dan enerji bakanının yanı sıra onlarca devlet adamının ve sorumlunun katıldığı görülmüştür. Gelecek Yatırım Girişimi'nin altıncı oturumlarına davet edilenler arasında Türkiye Hazine ve Maliye Bakanı Nurettin Nebati'nin de yer aldığı öğrenilmiştir. Bakan Nebati, bu vesileyle Riyad'a gerçekleştirdiği ziyareti kapsamında birden fazla üst düzey yetkiliyle bir araya gel-

55 <https://www.tebaajansi.com/irak/karh-mahkemesi-ikby-ile-dort-petrol-anlasmasini-iptal-etti-h300265.html>

56 <https://www.awene.com/detail?article=76626>

57 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02jJt8f42EsZQ57Wm3rn6P7cWFqtaPvX4GiegjvqEZXQpg9yQxET4h2YPJ7PRaRouBl&id=100064450459235

58 <https://saudigazette.com.sa/article/626315>

miştir. Bakan Nebati, konferans oturumları dışında gerçekleştirdiği özel görüşmeler çerçevesinde Suudi Arabistan Maliye Bakanı Muhammed el-Cedaan, Suudi Arabistan Ticaret Bakanı Macit el-Kasabi, Kamu Yatırım Fonu Yöneticisi Halit el-Smadi ve Birleşik Arap Emirlikleri Yatırım Fonu Mubadala Yatırım Şirketi CEO'su Haldun Halife Al Mübarek ile bir araya gelmiştir.⁵⁹

• Birleşik Arap Emirlikleri

Kenya Cumhuriyeti Başkanlık Ofisi (State House Kenya) attığı bir tweet ile Birleşik Arap Emirlikleri ile ticari bağlarını genişleteceğini duyurdu. BAE ve Kenya arasında gerçekleşen görüşme sonrası iki ülkenin ticari anlaşmalarını hızlandırmayı ve petrol ve gaz, teknoloji transferi, tarım, sağlık ve özel ekonomik bölgelerin geliştirilmesi alanlarındaki yatırım ortaklıklarını arttıracakları açıklandı. Birleşik Arap Emirlikleri ve Kenya'nın görüşmeleri sonrası iki ülke arasında kapsamlı bir ekonomik ortaklık konulu müzakereleri bu yıl başlayacağı açıklandı.⁶⁰

BAE'nin bu hafta ilişkileri geliştirme noktasında temasta bulunduğu ülkelerden biri de Mısır oldu. BAE Başbakanı ve Dubai Emiri Şeyh Muhammed bin Raşid el-Maktum 27 Ekim tarihinde Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah El Sisi ile Kahire'deki Heliopolis Başkanlık Sarayı'nda bir araya geldi. İki ülkenin ilişkilerini daha da güçlendirme taahhüdünü yansıtan toplantı, BAE ile Mısır arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının 50. yılı vesilesiyle gerçekleştirilmiştir. İlişkilerin 50. Yıl dönümü, 26-28 Ekim tarihleri arasında Kahire'de "Mısır ve BAE... Tek Kalp" sloganıyla kutlandı. Mısır Cumhurbaşkanı Sisi, BAE ile Mısır arasındaki artan ikili ilişkiyi gözden geçirdi ve iki ülke arasındaki geniş bir yelpazede etkileşimi daha da güçlendirmenin yollarını tartıştı. Sisi, iki ulusu birbirine bağlayan güçlü tarihî, ekonomik ve kültürel bağları vurgulayarak el-Maktum'un Mısır'a verdiği desteğe duyduğu minnettarlığı dile getirmiştir. Ayrıca Birleşik Arap Emirlikleri, iki tarafın vardığı anlaşma ışığında Mısır ile Uluslararası Para Fonu arasındaki ortak iş birliğini de memnuniyetle karşıladığını ifade etmiştir.⁶¹

• Katar

Türkiye'nin Katar'daki büyükelçiliğinde cumhuriyetin kuruluşunun 99. yılı dolayısıyla resepsiyon düzenlendi. Davette konuşan Doha Büyükelçisi Mustafa Göksu, iki ülke arasındaki ilişkilere övgüde bulunarak Türkiye ve Katar'ın arasında 100 anlaşma bulunduğunu açıkladı. Ayrıca aynı gün Katar'daki Al Jaber ikiz kulelerine Türkiye'de cumhuriyetin 99. kuruluş yıl dönümünü kutlamak için Katar Emiri Şeyh Temim'in ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın resimleri yansıtıldı.⁶²

59 <https://english.alarabiya.net/business/2022/10/25/Sixth-edition-of-FII-opens-in-Riyadh-with-eyes-firmly-set-on-new-global-order>

60 <https://www.middleeastmonitor.com/20221023-kenya-to-expand-trade-ties-with-united-arab-emirates/>

61 <https://wam.ae/en/details/1395303095629>

62 <https://twitter.com/AlkhaleejOnLTR/status/1585713330517291009>

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Thani, 25 Ekim’de Şura Konseyinin açılış oturumuna katılarak yerel ve küresel meselelere değindi. 2022 FIFA Dünya Kupası’na ev sahipliği yapma teklifini kazandığından beri Körfez devletine yönelik Katar karşıtı bir kampanya başladığını söyledi ve Dünya Kupası için ev sahibi olan başka hiçbir ülkenin bu düzeyde bir eleştiriyi karşılaşmadığını söyledi. Şeyh Temim konuşmasında, 2020’de Covid-19 salgınının yol açtığı gerileme de dâhil olmak üzere küresel zorluklarla başa çıkmayı başardığını söylediği Körfez devletinin en son ekonomik gelişmelerini listeledi. Emir, eleştirilerin Katar’ın “geliştirilmesi gereken yönleri geliştirmesine” yardımcı olurken, bazı olumsuz eleştirilerin ise Katar’a yönelik bir karalama kampanyasından ibaret olduğunu söyledi. Katarlı lider, Dünya Kupası’nın olumlu değişim, zorlukları kabul etme ve altyapısını geliştirmeye dâhil etme gibi yönleri kapsadığını açıkladı. “Bu, başardıklarıyla tüm dünyayı eğlendiren ve başarmaya devam eden Katar büyüklüğünde bir ülke için büyük bir sınav. Katarlılar olarak yeteneklerimize olan inancımızla bu meydan okumayı kabul ettik” dedi.⁶³

• Bahreyn

26 Ekim tarihinde Maliye ve Ulusal Ekonomi Bakanı Şaik Salman bin Khalifa el Khalifa, Yunanistan’ın Kalkınma ve Yatırım Bakanı Adonis Georgiadis’i Suudi Arabistan’ın Riyad kentindeki Yatırım Girişimi’ne katılımının oturum aralarında kabul etti. Görüşmede iki taraf, Bahreyn Krallığı ve Yunanistan Cumhuriyeti’ni özellikle ekonomik ve yatırım alanlarında bağlayan ikili ilişkileri gözden geçirdi. Maliye ve Ulusal Ekonomi Bakanı, ortak özlemleri ve hedefleri karşılamaya yönelik ortak bağları daha da genişletmenin önemini vurguladı.⁶⁴

Bahreyn Krallığı İçişleri Bakanlığı, Katar’ın El Cezire Kanalı aracılığıyla Bahreyn’e ve vatandaşlarına yönelik profesyonellik ve medya güvenilirliğinden yoksun sistematik bir karalama ve kışkırtma kampanyaları gerçekleştirdiğini iddia eden bir açıklamada bulundu. Bakanlık bu konuda El Cezire’nin paylaştığı habere atıfta bulunarak paylaşılan haberlerin yanlış olduğundan bahsetmiştir. İran’ın Şiraz kentinde dinî bir siteye saldıran kişinin Bahreyn uyruklu olduğuna dair El Cezire’nin internet sitesinde yayımlanan haberin asılsız olduğunu ifade eden Bahreyn İçişleri Bakanlığı, medyanın güvenilirliği açısından haberin İranlı yetkililer tarafından yalanlamasını ve El Cezire’nin de cevap hakkı ve gerçeklerin aydınlatılması ilkesinden hareketle haberi düzenleyen bir rapor yayımlaması gerektiğini vurguladı.⁶⁵

• Kuveyt

Kuveyt Emiri Nevaf el-Ahmet el-Cabir es-Sabah, Rishi Sunak’a bir telgraf göndererek Birleşik Krallık’ın yeni başbakanı olarak atanmasını tebrik etti ve görevine başlarken başarılar

63 <https://dohanews.co/qatars-amir-questions-motives-behind-unprecedented-world-cup-criticism/>

64 <https://www.bna.bh/en/FinanceandNationalEconomyMinisterhighlightsBahrainGreecejointties.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDovmrSNb6jzvUULrYUtgYBo%3d>

65 <https://www.bna.bh/en/MinistryofInteriorQatariAlJazeeraChannelconductssystematiccampaignsofdefamationandincitementagainsttheKingdomofBahrainanditspeople.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDsUF60NvhrzcFj9Xlt4df0M%3d>

diledi. Ayrıca Nevaf el-Ahmet el-Cabir es-Sabah, Kuveyt ile Birleşik Krallık arasındaki ikili ilişkilerin derinliğinin altını çizerek ilişkileri daha da genişletmeyi umduğunu sözlerine ekledi.⁶⁶

Kuveyt İletişim ve Bilgi Teknolojilerinden Sorumlu Devlet Bakanı Mazen al-Nahedh, Kuveyt'in 2035 kalkınma vizyonunun temel direklerinden biri olan dijital dönüşüme doğru büyük adımlar atıldığını ifade etti. Kuveyt'in dijital dönüşüm hedefini gerçekleştirmeye yardımcı olmak için bilgi teknolojisinde yüksek nitelikli Kuveytli kadrolara sahip olmanın öneminden de bahsetti.⁶⁷

• Umman

Umman Sultanı Heysem bin Tarık 25 Ekim'de gerçekleştirdiği Bahreyn ziyaretinde Bahreyn Kralı Hamed bin İsa ile çeşitli sektörlerde on mutabakat zaptı ve yedi yürütme anlaşması imzaladı. Ummanlı şirket yöneticileri, Bahreyn Krallığı ile özellikle lojistik sektörü, imalat, balıkçılık, madencilik ve turizmi içeren kilit sektörlerde ticaret ve yatırım ilişkilerini geliştirmeyi hedeflediklerini söyledi.⁶⁸

• Yemen

Yemen Ulusal Savunma Konseyi, Husilerin terör örgütü olarak tanımlandığını ve isyancı grubu destekleyen kişi ve kuruluşlara karşı ciddi önlemler alınacağını belirtti. Yemen devlet medyası tarafından yapılan açıklamada, Husilerin "terör örgütü" ilan edilmesi ile ilgili kararın cuma günü Hadramut eyaletindeki bir petrol limanına yapılan insansız hava aracı saldırısına yanıt vermek üzere toplanan bir konsey toplantısında alındığı belirtildi.⁶⁹

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır Dışişleri Bakanı Semih Şükri, Türkiye ile olan normalleşme görüşmelerinin durdurulduğunu açıkladı. Suudi Al-Arabiya televizyon kanalına konuşan Şükri, gerçekleştirilen iki istikşafi görüşmesinin bölgesel sorunlarla ilgili endişelerini dile getirme fırsatı verdiğini fakat Türkiye'nin Libya'daki uygulamalarında bir değişiklik olmadığı için bunun devam etmediğini belirtti.

Mısır Maliye Bakanı Muhammed Mui, IMF anlaşmasına ilişkin başkent Kahire'de basın toplantısı düzenledi. IMF ile 6 aylık reform programı kapsamında 3 milyar dolarlık kredi anlaşması yaptıklarını belirten Mui, ayrıca Sürdürülebilirlik Fonu'ndan 1 milyar dolar ve diğer

66 <https://www.arabtimesonline.com/news/best-wishes-to-uk-pm-sunak-from-kuwait/>

67 <https://www.arabtimesonline.com/news/digital-transformation-constitutes-main-pillar-of-kuwait-2035-vision/>

68 <https://www.zawya.com/en/economy/gcc/oman-bahrain-relationship-grows-steadily-pl0ogbkd>

69 <https://english.alaraby.co.uk/news/yemen-defence-body-labels-houthis-terror-organisation>

uluslararası ortaklardan da yaklaşık 5 milyar dolar finansman sağlanacağını aktardı. Mısır Merkez Bankası erken saatlerde yaptığı açıklamada, yerel para biriminin döviz karşısındaki değer kaybını önlemek için bir dizi önlemleri uygulamaya koyduğunu duyurmuştu.⁷⁰

Beyaz Saray, cuma günü yaptığı açıklamada, ABD Başkanı Biden'ın önümüzdeki ay COP27 olarak bilinen BM iklim değişikliği zirvesine katılmak için Mısır'a gideceğini ifade etti. Sözcü Karine Jean-Pierre yaptığı açıklamada, "Başkan Biden, 11 Kasım'da Mısır'ın Şarm El-Seyh kentinde düzenlenen BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (COP27) 27. Taraflar Konferansı'na katılacak" demiştir. Jean-Pierre COP27'nin küresel iklim mücadelesini ilerletmek ve iklim etkilerine karşı dayanıklılık oluşturmaya yardımcı olmak için ABD'nin üstlendiği önemli çalışmalarını katkı sağlayacak ve dünyanın bu çok önemli olan gelecek on yıl içerisinde harekete geçme ihtiyacını vurgulayacaktır şeklinde konuştu.⁷¹

• Libya

Libya Başbakanı Abdülhamid Dibeybe'nin medya ofisinden yapılan açıklamaya göre, Dibeybe Fransa'nın Libya Özel Elçisi Paul Soler, cumartesi günü Trablus'ta siyasi gelişmeler ve Libya'da seçim yapmak için birleştirici çabalar üzerine bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmede Fransa'nın yeni Libya büyükelçisi Mostafa Mihraje de hazır bulundu. Dibeybe'nin medya ofisine göre Mihraje ve Soler, ülkelerinin Libya partilerinin seçimleri mümkün olan en kısa sürede başarmalarını destekleme arzusunu dile getirdi.⁷²

Libya Ulusal Petrol Kurumu, Akdeniz'de Libya'ya ait bir sahada doğal gaz sondaj çalışmalarını yapılması konusunda İtalyan ENI ve İngiliz BP enerji şirketleriyle anlaşmaya vardıklarını açıkladı. Libya Ulusal Petrol Kurum Başkanı Ferhat Bin Kıdara Birleşik Arap Emirlikleri'nde düzenlenen Abu Dabi Uluslararası Petrol Fuarı ve Konferansı'nın (ADIPEC) oturum aralarında Sky News kanalına açıklamalarda bulundu. İtalyan enerji şirketi ENI'nin Libya'nın batısında doğal gaz sondaj ve üretim çalışmalarını geliştirmek için sekiz milyar dolarlık yatırım yapacağını söyleyen Bin Kıdara, "Libya'nın doğal gaz rezervlerinin büyüklüğü üretim başladıktan sonra açıklanacak. Ancak Libya'nın kanıtlanmış doğal gaz rezervi 80 trilyon metreküpü aşılıyor" şeklinde konuştu. Bin Kıdara, bu yılın sonuna kadar petrolden 34 ila 37 milyar dolar gelir beklediklerini ve bu rakamın 2013'ten bu yana en yüksek seviye olduğunu söyledi.⁷³

• Cezayir

Suudi Arabistan Kraliyet Divanı, Velihaht Prens Muhammed bin Selman'ın kulağındaki sağlık problemi nedeniyle uzun süreli yolculuk yapamadığını ve bu nedenle Cezayir'deki Arap

70 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misir-imf-ile-3-milyar-dolarlik-kredi-anlasmasina-var-di/2722323>

71 <https://www.aa.com.tr/en/americas/biden-to-attend-cop27-climate-conference-in-egypt-white-house-/2723810>

72 <https://libyaupdate.com/dbeibeh-holds-talks-with-french-envoy-to-libya/>

73 <https://tr.euronews.com/2022/10/31/libya-akdenizde-dogal-gaz-sondaj-calismalari-icin-eni-ve-bp-ile-anlasti>

Birliği Zirvesi'ne katılamayacağını açıkladı. Suudi Arabistan Kraliyet Divanından yapılan açıklamada, Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdulaziz'in, ülkesini temsilen Veliiaht Prens bin Selman'ın Cezayir'deki Arap Birliği Zirvesi'ne katılması talimatını verdiği ancak Veliiaht Prens'in sağlık problemi nedeniyle zirveye katılamayacağı belirtildi. Selman'ın sağlık ekiplerinin kulağında oluşabilecek barotravma riski nedeniyle uzun süreli uçak yolculuğundan kaçınmasını tavsiye ettiği kaydedilen açıklamada, "Yolculuğun uzun ve gidişle dönüşün 24 saat gibi kısa bir süre içinde gerçekleşecek olması Veliiaht Prens'in Cezayir'i ziyaret etmesini imkânsız kılıyor" ifadeleri kullanıldı. Açıklamada ayrıca, Kral Selman bin Abdulaziz'in ülkesinin Cezayir'in destekçisi olduğunu vurguladığı ve Arap Birliği Zirvesi'ne katılmak üzere bir heyet gönderdiği aktarıldı.⁷⁴

Türkiye Dışişleri Bakanlığında yapılan yazılı açıklamada zirvenin, "Filistin meselesi başta olmak üzere ortak davalarımız bakımından başarılı sonuçlar doğurmasını, Arap Ligi ve üye ülkelerin tümüyle yeni bir karşılıklı dostluk ve dayanışma dönemine girilmesine vesile olmasını temenni ediyoruz. Hem Arap Ligi hem de Arap Ligi üyesi tüm kardeş ülkelerle ilişkilerimizi karşılıklı saygı temelinde ilerletme, var olan sorunları çözme ve iş birliğimizi daha da derinleştirme arzusundayız" ifadeleri kullanıldı.⁷⁵

Cezayir'in ulusal enerji şirketi Sonatrach yaptığı açıklamada, sıvılaştırılmış petrol gazını (LPG) çıkarmak ve taşımak için İtalyan şirketlerle yaklaşık 600 milyon dolar değerinde anlaşma imzaladığını söyledi. Sonatrach, İtalyan firması Tecnimont ile 3 yıl içinde inşa edilecek bir LPG çıkarma tesisi inşası için 400 milyon dolarlık bir anlaşmaya vardı. Sonatrach, Cezayir boru hattı firması ENAC'ın da tesisi ülkenin doğusunda bulunan bir ulaşım ağına bağlamak için 65 kilometrelik bir kanal inşa edeceğini söyledi. Ayrıca, Sonatrach ve Fransız TotalEnergies'e ait bir konsorsiyum, mevcut bir tesise 24 yeni kuyuyu bağlayan bir ünite inşa etmek için İtalyan Arkad ile 170 milyon dolarlık bir anlaşma imzaladı.⁷⁶

• Tunus

Tunus Seçim Yüksek Otoritesi, 17 Aralık'ta gerçekleşecek genel seçimler için aday başvuru süresini uzattıklarını açıkladı. Toplamda 161 sandalye için yarışacak olan aday sayısının şu ana kadar 1.429 olduğu bu rakamın da 215'nin kadın adaylardan oluştuğu belirtildi. Bu rakam genel aday oranının %15'ine tekabül etmektedir. Başvuru yapan adaylardan istenilen 400 kayıtlı seçmenin imzası ise aday oluşma sürecinde sorunlara yol açmaktadır. Ayrıca imza veren seçmenlerin başka bir aday için imza vermemiş olması beklenmekte ve imza sayısının yarısının kadınlardan gelmesi gerekirken %25'i de 35 yaş altı kişilerden oluşmak zorundadır.

74 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suudi-arabistan-veliaht-prensi-saglik-problemi-nedeniyle-cezayirdeki-zirveye-katilamayacak/2719158>

75 https://www.mfa.gov.tr/sc_-29_-1-2-kasim-2022-tarihlerinde-cezayir-de-duzenlenecek-arap-ligi-zirvesi-ve-arap-ligi-ulkeleriyle-iliskiler-hk-sc-tr.mfa

76 <https://www.macaubusiness.com/algeria-signs-us600-mln-gas-deals-with-italian-firms/>

Tunus Genel İşçi Sendikası (UGTT), hükûmete IMF ile yapılan anlaşmanın açıklanması çağrısında bulundu. IMF 15 Ekim'de Tunus ile 1,9 milyar dolarlık bir kurtarma paketi konusunda anlaşmaları duyurdu. UGTT Genel Sekreteri Nureddin Taboubi, UGTT'nin anlaşmayı onayladığı iddialarını yalanlarken hatta anlaşmayı görmediğini bile belirtti. Taboubi, Finans Bakanı Sihem Nemsia'dan anlaşmanın bir kopyasını istediklerini fakat cevap olarak anlaşmanın henüz IMF'ye sunulmadığı yanıtı aldıklarını belirtti. Taboubi, her ne kadar Tunus Hükûmeti IMF ile anlaşmaya varmış olsa da UGTT'nin devlet işletmelerinin özelleştirilmesine ve IMF'nin programa dâhil edildiğini söylediği sübvansiyonlara karşı olduklarını yineledi.

Tunuslulara vizesiz seyahat imkânı sunan tek Avrupa ülkesi olan Sırbistan, artan göçle mücadele etmek için Avrupa Birliği liderlerinden gelen baskıların ardından vize istemeye başlayacağını açıkladı. Böylelikle 20 Kasım'dan itibaren Sırbistan'a gitmek için vize uygulamasına tabi tutulacakları açıklandı.⁷⁷ Öte yandan Tunus Ekonomik ve Sosyal Haklar Formu, bu yıl şimdiye kadar 16 binden fazla kayıt dışı Tunuslu göçmenin tekneyle İtalya'ya ulaştığını ve bu sayıda önceki yıllara göre çok ciddi bir artış olduğunu belirtti.⁷⁸

• Fas

Fas, Güvenlik Konseyi tarafından Batı Sahra'daki barışı koruma operasyonu MINURSO'nun görev süresini bir yıl uzatan 2654 sayılı kararın kabul edilmesini memnuniyetle karşıladı. Güvenlik Konseyinin 13 üyesi kararın lehine oy kullanırken yalnızca Rusya ve Kenya çekimser kaldı. Karar, sorunun bütün taraflarına (Cezayir dâhil olmak üzere) BM liderliğindeki siyasi sürece katılmayı ve BM elçisi Staffan de Mistura'yı ve Batı Sahra üzerinde karşılıklı bir çözüm bulma çabalarını destekleme çağrısında bulundu. Karar hakkında yorum yapan Fas Dışişleri Bakanlığı, Güvenlik Konseyinin yasal, siyasi ve ahlaki sorumluluğu olan tüm aktörlerin, siyasi sürece "gerçeklik ve uzlaşma ruhu" içinde katılmaları gerektiğini onayladıklarını aktardı. Bakanlık ayrıca, Fas'ın özerklik girişimini desteklediğini ifade ülkeleri hatırlatarak, üye devletlerin %84'ünden fazlasının Polisario Cephesi'ni tanımadığını vurguladı. Bunun haricinde Fas'ın Batı Sahra üzerindeki konumunu destekleyen ülkeler tarafından Dakhla veya Laayoune'de 27'den fazla başkonsolosluk açılmasını hatırlatıldı. Bölgelerde konsolosluk açan ülkeler arasında Fildişi Sahili, Senegal, BAE, Bahreyn, Ürdün, Gabon, Togo ve Yeşil Burun Adaları yer almaktadır.

Cezayir devlet kanalında, Fas tarafından onaylanmayan bir haritanın kullanılması nedeniyle gerilim oluştu. Olayın ardından açıklama yapan Cezayir AL24 News kanalı Arap Birliği tarafından onaylanmayan bir haritayı kullandığı için özür diledi ve haritanın kullanımını teknik bir hata olarak nitelendirdi. Olay, Arap Ligi zirvesi için hazırlıkları gerçekleştirecek olan Arap Ligi Dışişleri Bakanları toplantısı sırasında gerçekleşti.⁷⁹

77 <https://english.alaraby.co.uk/news/serbia-ends-visa-free-entry-tunisians-amid-eu-pressure>

78 <https://ftdes.net/statistiques-migration-2022/>

79 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/-wrong-map-fuels-morocco-algeria-tension/2724989>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(24-30 EKİM 2022)

• Lübnan-İsrail Deniz Sınırının Çizilmesi Son Aşamaya Geldi

İsrail yönetiminin, komşu lke Lübnan ile deniz sınırlarının çizilmesini içeren anlaşmayı onaylaması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) sayfasında "[Lübnan-İsrail Deniz Sınırının Çizilmesi Son Aşamaya Geldi](#)" başlıklı değerlendirme yazısında tarafların çıkarları ve anlaşmanın bölgesel sonuçları alt başlıklarla ayrıntılı şekilde incelendi.

Makalenin yazarı Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (MEMO) Ortadoğu Araştırmaları Laboratuvarları Merkezinden Genç Araştırmacı İbrahim İbragimov, durumu şu şekilde özetledi: "Lübnan ve İsrail, Akdeniz'de tartışmalı bölgeyi kesin olarak bölen tarihî bir deniz sınırı anlaşmasına vardı. ABD'nin arabuluculuğunda yıllarca süren müzakerelerin ardından imzalanan anlaşma, iki devlet arasındaki ilişkilerde büyük bir atılım olacak. Hem Doğu Akdeniz'de gaz sahaları geliştirmesine izin verecek hem de on yıllardır süren bir anlaşmazlığı sona erdirecek ve ortak sınır bölgelerine barış getirecek." Uzmana göre anlaşma, sınırlamalar ve zorluklar olmasına rağmen iki ülke arasındaki ilişkilerde ileriye doğru atılmış önemli bir adım olarak değerlendirilir. Yazıda, söz konusu anlaşmanın, Lübnan'da iki yönden ele alındığına değinildi: "Pragmatistler, bu anlaşmanın ülkeye ekonomik temettüleri getirebileceğine inanıyor. Bu nedenle, Başbakan Necip Mikati ve Meclis Başkanı Nabih Berri, deniz sınırı anlaşmasından memnun. Ayrıca, Hizbullah Genel Sekreteri Hasan Nasrallah da Lübnan hükümetinin tutumunu destekleyeceğini söyledi."

Uzmana göre, Lübnan'daki zor sosyoekonomik durum göz önüne alındığında, gaz ihracatı, ülkenin ekonomik krizden çıkmasına ve akut sosyal sorunları çözmesine yardımcı olabilir. Analist, anlaşmanın bölgeye sağladığı faydalara da dikkat çekti: "Yıllardır süren zorlu müzakereler sonuçlarını getirdi ve teknik olarak savaşta olan iki ülke bir anlaşmaya varmaya mümkün olduğunca yakındır. Bütün bunlar, bölgesel düzeyde uluslararası ilişkilerde tansiyonu düşürmeye bir eğilim olduğunu söylememizi sağlıyor."

• İsrail Ukrayna'yı Kısmen Desteklemeye Hazır

İsrail Devlet Başkanı Isaac Herzog'un, Washington ziyareti sırasında İran'ı doğrudan Moskova'ya askerî yardım ve özellikle de insansız hava araçları sağlamakla suçlaması Rusya basınında yer buldu. "Nezavismaya" gazetesinin 26 Ekim sayısında yayımlanan "[İsrail Ukrayna'yı Kısmen Desteklemeye Hazır](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber,

“Yahudi devletinin yetkilileri İran İHA’ları yüzünden Rusya’ya doğru rotalarını değiştirmeyecek” ifadeleriyle değerlendirildi. Herzog’un, Amerikalı muhataplarına, İran’ın 2021’de test ettiği “Shaheed-136” dronelerinin fotoğraflarını göstererek Ukrayna üzerinde düşürülen Sardunya-2 dronelerinin fotoğrafıyla karşılaştırması ve her ikisinin aynı drone olduğu konusunda açıklaması yazıda şu şekilde yorumlandı: “Drone fotoğraflarının aktarılması ABD’nin, yeni İran karşıtı yaptırımlar hazırlaması anlamına gelebilir.”

Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi uzmanı Kiril Semyonov’a göre, İran’a yönelik yeni yaptırımlar ülkenin konumunu pek değiştirmeyecek: “Ülke zaten her türlü kısıtlama altındadır. İran için çok daha önemli bir konu, Batı’nın empoze edebileceği belirli kısıtlamalar değil, mevcut durumun daha önce uygulanan yaptırımların kaldırılmasını ne ölçüde engelleyeceğiyle ilgilidir.”

• İran’da Huzursuzluk Tehlikeli Bir Yöne Doğru İlerliyor

Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsünden Kıdemli Araştırma Görevlisi Andrey Yaşlavski, İran’daki protestolarda terör örgütlerinin etkisi ve potansiyeli ile ilgili görüşlerini “Moskovski Komsomolets” gazetesine değerlendirdi. Gazetenin 27 Ekim sayısında yayımlanan [“İran’da Huzursuzluk Tehlikeli Bir Yöne Doğru İlerliyor”](#) başlıklı yazıya göre, genç kızın “başörtüsü kurallarına uymadığı” gerekçesiyle gözaltına alındıktan sonra ölümü üzerine başlayan aralıksız protestoların arka planında teröristler de aktif hâle geldi. Yazıya göre, Mehsa Emine’nin ölümünün kırkıncı gününe adanan protestolar, İran Kürdistanı sınırlarının çok ötesine yayıldı ve ülke genelinde birçok şehri sardı: “Daha önce, İslam Cumhuriyeti’nin dinî lideri Ayetullah Ali Hamaney, protestolardan ABD’den İsrail’e kadar dış güçleri sorumlu tuttu. Ancak İranlı kadınlara daha fazla özgürlük talep eden gösteriler ağırlıklı olarak şiddet içermiyorsa o zaman Tahran’ın kan dökmekten vazgeçmeyen muhalifleri de vardır.” Uzman, son günlerde İran’da yaşanan kanlı olaylara dikkat çekerek bu bağlamda, başka bir endişe verici sinyal, kimliği belirsiz kişilerin İslam Devrim Muhafızları Ordusu mensubu iki kişiyi öldürdüğü haberinin olduğunu belirtti.

Yaşlavski, İran’da en son yaşanan gelişmeler ve bu bağlamda ortaya çıkan olaylar arasında doğrudan bir bağlantının olup olmadığına da dikkat çekti: “Mehsa Emine’nin ölümüyle başlayan protestodan Şii hacılara ve “İslam devriminin koruyucularına” yönelik saldırılara kadar bireysel olaylar arasında doğrudan bir bağlantı olmasa da gelinen nokta İran’ın karşı karşıya olduğu sorunların karmaşıklığını göstermektedir. İran İçişleri Bakanı Ahmed Vahidi’nin belirttiği gibi, ülkedeki huzursuzluk ‘tehlikeli bir yönde’ ilerliyor ve terörist hareketler bu durumdan faydalıyor.” Uzman, İran protestoları bağlamında öngörülerini şu şekilde özetledi: “Ayetullah Hamaney’in son olayların arkasında dış güçlerin olduğuna dair açıklamalarını istediğiniz kadar eleştirel bir şekilde kabul edebilirsiniz. Ama Tahran’ın yabancı düşmanları, olup bitenlerden kendi amaçları için yararlanmaya çalışmazlarsa en büyük aptallar olacaklar.”

• İran ile Yakınlaşmak Rusya'ya Ne Kazandıracak?

Carnegie Düşünce Kuruluşu Moskova Merkezi sayfasında "[İran ile Yakınlaşmak Rusya'ya Ne Kazandıracak?](#)" başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Makalenin yazarı Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi uzmanı ve TASS'ın İran'daki eski muhabiri Nikita Smagin, Moskova-Tahran yakınlaşması ve bu strateji bağlamında Rusya'nın elde edebileceği kazanımlarla ilgili görüşlerini değerlendirdi.

Uzmana göre, Batı yaptırımlarına yanıt olarak Moskova, ticaret kısıtlamalarını aşmak da dâhil olmak üzere alternatif ortaklar arıyordu ve bu konuda en umut vericilerden biri İran oldu: "Çok fazla planın olmasına rağmen bu durum Rus-İran iş birliğini geliştirmek için nesnel olasılıkların sınırlı olduğu gerçeğini ortadan kaldırmıyor. İran'ın yaptırımları atlatarak Rus ekonomisine ciddi bir şekilde yardımcı olma ihtimali oldukça düşüktür. Bunun yanı sıra derin iç siyasi kriz, Tahran yönetimiyle herhangi bir anlaşmanın uygulanmasını zor hâle getirir. Ayrıca İran, Rusya ekonomisinin yaptırımlardan kurtarıcısı olduğu iddiasında da bulunamaz."

Analist, Moskova-Tahran iş birliğinin önünde bir diğer büyük engelin olduğuna da dikkat çekti: "İran'da, Rusya'nın yerel kaynaklar üzerinde kontrol arayan bir sömürge gücü imajı hâlâ yaygındır. Nedeni, Rus İmparatorluğu ve Sovyetler Birliği'nin genişleme girişimlerine hitap eden tarihî hafızadadır. Bu duruma Ukrayna savaşını da eklemiş olursak o zaman İran hükûmetinin halka, Rusya ile yakınlaşmayı bir başarı olarak sunmaları zor olacaktır. Öyle ki İran yetkililerinin sokaktaki milliyetçilerini dinlemeye meyilli oldukları göz ardı edilmemelidir." Smagin, İran-Rusya ilişkilerinin geldiği noktayı şu şekilde özetledi: "Genel olarak, Moskova-Tahran arasındaki ilişkiler yeni bir düzeye ulaştı ve iki ülke arasındaki yakınlaşmanın sürdürüleceği muhtemeldir. Askerî-tekniik iş birliği gibi bazı alanlar son derece umut verici görünüyor." İran'ın Rusya ekonomisine yaptırımlarla başa çıkmasına ciddi şekilde yardımcı olma ihtimaline gelince, uzman bu konuda iyimser olmadığını ifade etti.

• ABD ve Suudi Arabistan Arasındaki İlişkiler Çökmek Üzere

Rusya basınının gündem maddelerinden biri de ABD ile Suudi Arabistan arasında yaşanan gerilimin hâlen devam etmesiyle ilgiliydi. "İzvestiya" gazetesinin 29 Ekim sayısında yayımlanan "[ABD ve Suudi Arabistan Arasındaki İlişkiler Çökmek Üzere](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber "Washington ve Riyad arasındaki iş birliği yeni faktörlerin gölgesinde kaldı" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvuru Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (MGIMO) Doğu Araştırmaları Bölümünden Doçent Nikolay Surikov, ABD-Suudi Arabistan arasında yaşanan gerilim konusunda krallığı haklı çıkardı: "Birincisi, Suudi yönetimi Yemen'deki askerî kampanyaya yönelik ABD eleştirisinden rahatsızdır. İkincisi, piyasanın çökebileceğini göz önünde bulunduran Suudi Arabistan, Rusya'nın yerine petrol üretimini artırmaya yönelik Washington taleplerine uyamıyor. Muhammed bin Selman'ın ise Suudi ekonomisini ve toplumunu modernize etmeye yönelik iddialı ve son de-

rece pahalı “Vizyon 2030” programını uygulamak için fonlara ihtiyacı vardır.” Tartışmanın diğer katılımcısı olan Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) uzmanı Andrey Kortunov’a göre, şuanki ABD-Suudi anlaşmazlığı büyük ihtimalle geçicidir: “Riyad ve Washington’ın yeni krizlerle karşı karşıya olmalarına bakmaksızın birbirine ihtiyaçları vardır. Bu nedenle de diyalogdaki soğuma seviyesinin belli bir sınırı vardır.” Analist, Riyad-Washington karışıklı çıkarlarını şu şekilde sıraladı: “Suudi Arabistan, Amerikan silahlarının en büyük alıcılarından biridir. Ve elbette Suudilerin, Washington’da faal olan çok sayıda lobi kuruluşu vardır. Aynı zamanda Amerikan güvenlik garantilerinin tüm belirsizliğine rağmen, Suudi Arabistan’ın alternatifi yoktur. Krallık, bölgedeki diğer Arap ülkeleri gibi kolektif güvenlik sisteminin üreticisi değil, tüketicisidir ve bu husus Suudi Arabistan’ı nesnel olarak ABD’ye bağlayacaktır.” Uzman, Suudi Arabistan ve ABD’nin birlikte çalışmaya devam edeceklerini ve ikili ilişkilerde ciddi siyasi krizden kaçınacak taktiksel uzlaşmalar arayışında olacakları görüşünü savundu.

Konuyla ilgili görüşlerini değerlendiren siyaset bilimci Dmitry Drobnitski, ABD ve Suudi Arabistan’ın barışı sağlayamayacaklarına dair ihtimalin olduğunu ifade etti: “İki ülke arasında bağların büyük olasılıkla uzun süredir kopması nedeniyle orta vadede hiçbir şey yapamayacaklar. Geçen yüzyılın 70’lerinde petrol ambargosu ve iki ülkenin uzlaştırılmasından sonra, aralarında Riyad’ın ‘küçük müttefik’ rolünü üstlendiği ‘patron-müşteri ilişkileri’ kuruldu. Ancak bugün durum çok radikal bir şekilde değişiyor. Riyad, Washington’dan bağımsız olarak İran’la yakınlaşabileceklerini, bölgesel sorunları ABD olmadan çözebileceklerini, OPEC+ çerçevesinde bağımsız bir politika izleyebileceklerini fark etti.”